

ДИМОВА, Леона¹

УДК: 343.436:343.9
343.436(497.7)

КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТИ НА КРИВИЧНОТО ДЕЛО ДЕМНЕЊЕ СО ОСВРТ НА МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

Апстракт

Преку овој труд имаме за цел да ги истражime криминолошките аспекти во македонското законодавство во однос на демнење, со посебен фокус на неговата пракса. Демнењето кое се карактеризира со постојано и непосакувано внимание, надзор и вознемирување, често произлегува од динамиката на моќ и родовата нееднаквост, непропорционално погодувајќи ги жените. Овој распространет проблем резултира со сериозни психолошки, емоционални и физички последици за жртвите. Овој труд цели кон спроведување на сеопфатен преглед на постојните македонски закони, компаративна анализа со меѓународни правни рамки, содржи квалитативни податоци од сведоштва на жртви и интервјуа со експерти за да се идентификуваат критичните празнини во тековните правни одредби и механизми за спроведување.

Со помош на овој труд, би ја нагласиле потребата од законодавни реформи кои вклучуваат појасни дефиниции, построги казни и подобрени заштитни мерки. Исто така, препорачување на јавни кампањи за подигање на свеста за едукација на населението за демнење и поттикнување на пријавувањето, како и специјализирана обука за полициските и судските службеници за поефективно справување со случаите на демнење.

Клучни зборови: демнење, правни реформи, заштита на жртви, психолошко влијание, кампањи за подигање на јавната свест, заштитни мерки.

DIMOVA Leona²

UDK: 343.436:343.9
343.436(497.7)

CRIMINOLOGY ASPECTS OF THE CRIMINAL OFFENSE OF STALKING WITH REFERENCE TO MACEDONIAN LEGISLATION AND PRACTICE

Abstract

Through this paper we aim to explore the criminological aspects of Macedonian legislation regarding stalking, with a special focus on its practice. Characterized by constant and unwanted attention, surveillance and harassment, stalking often stems from power dynamics and gender inequality, disproportionately affecting women. This widespread problem results in serious psychological, emotional and physical consequences for victims. This paper aims to conduct a comprehensive review of existing Macedonian laws, a comparative analysis with international legal frameworks, contains qualitative data from victim testimonies and interviews with experts to identify critical gaps in current legal provisions and enforcement mechanisms.

With the help of this paper, we would emphasize the need for legislative reforms that include clearer definitions, tougher penalties and improved safeguards. Also recommending public awareness campaigns to educate the population about stalking and encourage

¹ Леона Димова е студент на втор циклус на Правни студии на Правниот факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Северна Македонија. Email: leona.072612@student.uqd.edu.mk

² Leona Dimova is an MA student in Legal studies at the Faculty of Law, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia. Email: leona.072612@student.uqd.edu.mk

reporting, as well as specialized training for police and court officials to deal more effectively with stalking cases.

Keywords: stalking, legal reform, victim protection, psychological impact, public awareness campaigns, safeguards.

ВОВЕД

Како и со повеќето дефиниции за тоа што претставува кривично дело, дефинирањето на одредена активност(и) како криминално однесување значи развивање на рамка која е или инклузивна или исклучувачка. Бидејќи однесувањата на демнење се разновидни, за да се опфати спектарот на активности што го сочинуваат демнењето, истражувачите и правните институции често користат дефиниција за демнење која е широка и инклузивна.

Демнењето опфаќа низа практики и временски компоненти. Така, научниците или правните институции мора да одредат кои елементи се забранети. Со други зборови, колку практики ќе се потребни за да се смета дека една активност е демнење? Пред сè, однесувањата на демнење вклучуваат несакани телефонски повици, појавување на места каде што ќе биде лицето, вандализирање на имот, заканување на семејниот миленик, следење на лицето, несакани писма и така натаму. Покрај тоа, колку долго некој мора да издржи такво однесување за да стане нелегално? На пример, дали дефиницијата за демнење треба да вклучува десет акции или е доволна една? Каде се повлекува линијата? За која цел треба да служи дефиницијата за демнење – дали дефиницијата е за научни истражувања, затворање, клинички студии или правни статuti? Поради овие прашања, неколку дефиниции за демнење се предложени, несоодветни и па и отфрлени. (Meloу, 1998)

Истражувачите, како и правните статuti, го дефинираат демнењето на различни начини. Чинот на демнење сам по себе не е лесно да се дефинира. Малку консензус постои за дефиниција за демнење во истражувачката литература и различни истражувачи користат различни критериуми. Раните студии се фокусираат на несаканото долготрајно прогонување на едно лице од друго што „може“ да доведе до насилна епизода. Сепак, повеќето дефиниции, вклучувајќи ги правните и истражувачките дефиниции, содржат два елементи: 1) дејствата на демначот и 2) перцепциите на целта. (Mullen, 2000)

Демнењето е образец на несакано, фиксирано и опсесивно однесување насочено кон одредена личност што предизвикува да се чувствува малтретирано, загрошено или во страв за својата безбедност. (Dressing, 2005, pp. 168-172)

Во контекст на демнењето клучно е да се адресира поширокото прашање на родово базираното насилство кое често се преклопува и го влошува искуството на жртвите на демнење. Родово базираното насилство се однесува на штетни дејства насочени кон поединец врз основ на неговиот пол. Вкоренето е во родовата нееднаквост, нерамнотежа на моќта и штетните општествени норми и се манифестира во различни форми, вклучувајќи физичко, сексуално, психолошко и економско насилство. Овој вид на насилство несразмерно ги погодува жените и девојките, но може да влијае и на мажите, момчињата и лица со различни родови идентитети. (Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence., 2013)

Поим и дефинирање на терминот демнење

Во етимологијата, зборот „демнење“ е изведен од англискиот збор „to stalk“, што значи да се прикраде, да го гони, тајно да следиш некого блиску во одреден временски период. Демнењето може да се објасни како континуирано, несакано наметнување на една личност во животот на друга личност, преку директен или индиректен контакт и комуникација; така, познато е и како опсесивна потеря. Основната карактеристика на демнењето како општествено неприфатливо однесување е желбата на една личност да воспостави контакт со друга личност и да биде присутна во неговиот/нејзиниот секојдневен живот против волјата на другата личност. (Kovačević, 2016)

Иако кривичното дело демнење е релативно нова форма на општествено неприфатливо однесување, некои криминолози (како Камир) посочуваат дека првиот случај на опсесивна потеря (прогонство, следење) е забележан во месопотамскиот мит за Лилит (1 000 пр. н.е.). но може да се осврнеме и на случајот со Елена од Троја која била прогонувана од Агамемнон. Првата инкриминација на општествено неприфатливо однесување што може да се означи како кривично дело прогонство во современиот речник е забележано во Јустинијановите институции од 535 година. Став 4 од книгата IV се однесува на нанесување повреди предизвикани од постојаното следење на матроните (надзорниците) или опсесивно потеря на младо момче или млада девојка која е сè уште малолетна. (Van der Aa, 2010)

Демнењето може да биде почеток на катастрофален процес кој често резултира со физичко насилство, сексуално насилство или со фемцид. Некои однесувања кои се поврзани со демнењето кога се гледаат изолирано можат да изгледаат безопасно и добронамерно (на пример, испраќање пораки, подароци или изразување прекумерна наклонетост), но доколку тие се непосакувани и кај една личност предизвикуваат непријатни чувства на страв, нелагодност, вознемиреност или несигурност, тогаш може да станува збор за демнење. Бидејќи спектарот на однесувања кои се поврзуваат со ваквото насилство е широк, понекогаш и самите жртви можат да се сомневаат во своите искуства и да ги минимизираат сè додека не ги почувствуваат последиците по сопствената добросостојба. (Logan, 2007)

Секој може да биде жртва на демнење, без разлика на неговата образовна, културолошка или социоекономска позадина. Демнењето може да се случува во рамки на семејството, партнерските релации, на работното место, во јавниот и онлајн просторот. Жртви на демнење можат да бидат поединци без разлика на полот, но сепак истражувањата покажуваат дека жените несразмерно повеќе се погодени од овој вид насилство во однос на мажите. Освен полот, и возраста е идентификувана како друга важна карактеристика која влијае на виктимизација на жртвите на демнење. Досегашните наоди од спроведени истражувања говорат за тоа дека помладите индивидуи се почесто жртви на овој вид насилство. Особено засегнати се младите под 25 години, повеќе истражувања покажуваат дека возрасната група од 18-24 години е под најголем ризик од демнење. (Wright, 2017)

Криминолошки аспекти на кривичното дело демнење

Феноменошки осврт

Феноменологијата во контекстот на криминологијата се фокусира на разбирањето на животните искуства и субјективните значења на лицата вклучени во криминалните активности, вклучувајќи ги и извршителите и жртвите. Кога се применува на демнењето, феноменологијата се обидува да истражи како демначите и нивните жртви го восприемаат, интерпретираат и искусуваат феноменот. Искуството на извршителите е карактеризирано со формирање на илузорни врски со жртвата и интензивно прикачување. Мотивациите вклучуваат одмазда и реализација, како и желба за близина. Емотивните состојби на извршителите се опсесивност и желба за контрола. Жртвите, на другата страна, искусуваат постојан страв и загуба на автономија. Тие ги менуваат своите начини на живот и се соочуваат со проблеми како хипервигилантност и недоверба кон другите. Динамиката на интеракција вклучува ескалација на демнењето и валидација на искуствата на жртвите. Социјалниот и културниот контекст има важна улога во разбирањето на оваа појава, вклучувајќи ги социјалните норми и медиумската репрезентација, како и правните и институционалните одговори. (Melou J. R., 1998)

Постојат неколку видови од кои можеме да кажеме дека демнењето се оформува како кривично дело, и тоа родово базираното насилство и емоционалното вознемирување.

Родово- базирано насилство

Родово базирано насилство е насилство насочено против неког поради неговиот пол или несразмерно влијае врз одреден пол. Ова насилство е кршење на човековите права и форма на дискриминација врз жените, предизвикувајќи физичка, сексуална, психолошка или економска штета. Главни жртви се жените и девојчињата, но влијае и на семејствата и заедниците. (Russo, 2019)

Последиците од родово базирано насилство опфаќаат физичко здравје, ментална благосостојба и социоекономска стабилност. Преживеаните се соочуваат со физички повреди, психолошка траума и социјална изолација, што доведува до долгорочни здравствени и економски проблеми. Најчестите форми на насилство се физички, психолошки и сексуални, кои можат да се појават поединечно или заедно. Психичкото насилство е вклучено во другите форми, но може да биде и самостојно, додека економското насилство вклучува финансиско контролирање. Кибернасилство може да се појави како канал за другите форми на насилство. (Al-Alosi, 2017)

Многу форми на РБН, како што се шегите, медиумските портрети и шегите во хиерархијата на платите се вградени во општествените практики и како такви станаа нормализирани, легитимирани и незабележителни, опфаќајќи форми на структурно насилство. Ова е особено забележително кај девојчињата и жените, но и за членовите на други групи кои заслужуваат еднаквост. (Miller-Perrin, 2013)

Емоционално вознемирување

Терминот „емоционално вознемирување“ главно се однесува на демнењето, кое во минатото не се сметало за кривично дело. Ова однесување вклучува постојани телефонски повици, несакани подароци или следење, и пред 1990 година, не било сериозно третирано од системот на кривична правда. Психијатриската заедница го сметала за безопасна опсесивна приврзаност, а не како сериозен проблем. (Lowpey, 1995)

По напорите на активистите и медиумите, демнењето станало признато како насилно кривично дело. Првата законска интервенција се случила во 1990 година по смртта на актерката Ребека Шефер, кога Калифорнија го дефинирала демнењето како „намерно, злобно и постојано следење или вознемирување со веродостојна закана“. (Fisher, 2002)

Демнењето се сметало за насилно дело со потенцијал да стане физички насилно, и оваа промена довела до зголемена свест и законски реформи ширум светот. Тоа е поврзано со семејното насилство, главно извршено од мажи против жени, и се смета за значаен социјален проблем. Во 1992 година, многу држави почнале да донесуваат закони против демнењето, вклучувајќи го и на федерално ниво, како резултат на напорите за промена на перцепцијата и третманот на ова насилно однесување. (Mullen P. E., 2000)

Етиолошки осврт

Демнењето е сложен феномен кој произлегува од комбинација на психолошки, социјални и ситуациjsки фактори. Психолошките фактори вклучуваат нарушувања на личноста како гранични, нарцисоидни и асоцијални растројства, проблеми со приврзаноста од раното детство и ментални болести како шизофренија. Овие состојби водат до тешкотии во формирањето здрави односи и управувањето со емоциите, што може да резултира со демнење. Социјалните фактори вклучуваат културни норми и општествени ставови кон родовите улоги, стресни животни настани како губење на работа или развод, и мината траума или злоупотреба. Овие фактори можат да ги влошат психолошките проблеми и да доведат до демнење како механизам за

справување. Ситуационите фактори вклучуваат историјата на врска со жртвата, одбивањето или воочената неправда, и пристапот до жртвата преку технологија и социјални медиуми. Лесниот пристап го олеснува демнењето и го комплицира проблемот. (Bartholomew, 1991)

Разбирањето на овие фактори е клучно за развој на насочени интервенции и превентивни стратегии за справување со демнењето. Секој случај е уникатен и бара темелна проценка на индивидуалните околности за ефикасно решавање на основните причини. Само преку сеопфатен пристап може да се постигне значителен напредок во справувањето со овој сложен феномен. (Bjerregaard, 2000)

Виктимолошки осврт

Виктимологијата, проучувањето на жртвите и психолошките ефекти од нивните искуства, е клучна за разбирање на демнењето, кое претежно ги погодува жените и младите возрасни лица. Сторителите често се познати на жртвата, како што се поранешни интимни партнери, познаници, соработници, или членови на семејството, но може да биде и непознат. Демнењето вклучува несакан контакт преку повици, пораки, е-пошта, подароци, следење на активноста на интернет и ширење лажни информации, и може да варира по времетраење и зачестеност. Мотивите вклучуваат контрола, одмазда, опсесија или ментална болест. Влијанието врз жртвите е значително и вклучува психолошки стрес (анксиозност, депресија, параноја, ПТСН, беспомошност), физички здравствени проблеми (несоница, гастроинтестинални проблеми) и социјални и економски последици (промена на рутини, работа, живеалиште). Жртвите често преземаат безбедносни мерки како наредби за ограничување и инсталирање безбедносни системи. (Paul E. Mullen, 2000)

Национална законска рамка

Законодавната рамка во Република Северна Македонија опфаќа три инструменти. Најпрво, кривичното дело започнува со воведување на неговите елементи во Законот за спречување, превенција и заштита од семејно насилство³ од 2014 година со што во овој закон постоело само пропишување мерки за заштита на жртвите од страна на ЦСР. Дополнително, стапува на сила и Законот за спречување и заштита од насилство врз жени и семејно насилство⁴ каде за првпат било дефинирано кривичното дело демнење според член 3 став 1 точка 16 каде гласи како секое намерно однесување на повторено заканување насочено кон друго лице што предизвикува лицето да се плаши за својата безбедност. Најзначајната промена е направена во Кривичниот законик на Република Северна Македонија, каде со измените од 15.2.2023 година е воведено новото кривично дело „Демнење“ кое се⁵ дефинира како оној кој повторено неовластено следи, прогонува или на друг начин се меша во личниот живот на некој друг, воспоставува или настојува да воспостави несакан контакт со движење во просторот каде се наоѓа лицето, злоупотребувајќи лични податоци, користејќи средства за јавно информирање или други средства за комуникација, или на друг начин психички

³ Закон за спречување, превенција и заштита од семејно насилство, Службен весник на Р.М. бр:138/2014.

⁴ Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство, Службен весник на Република Северна Македонија, бр. 138/2014, измени бр. 196/2021, 151/2022, и 52/2023.

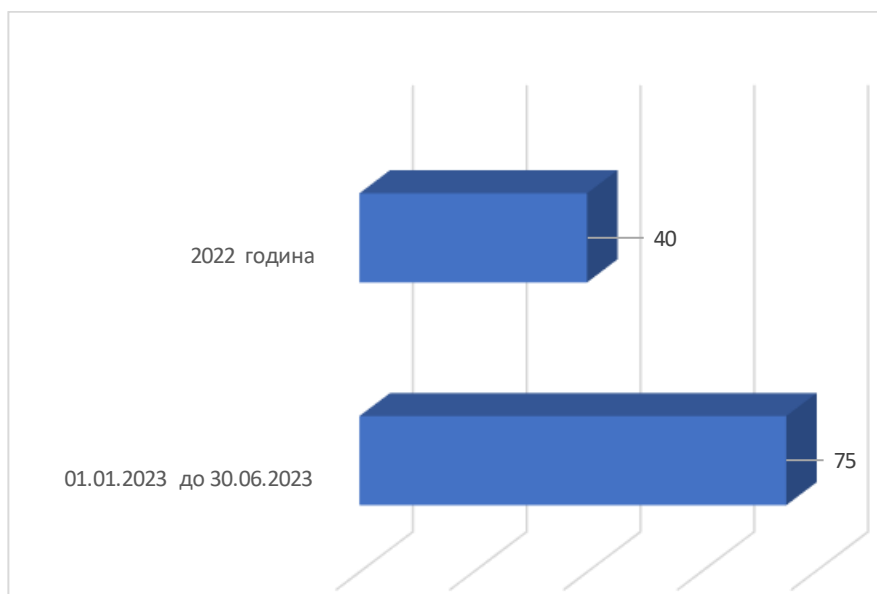
⁵ Кривичен законик на Република Северна Македонија, Службен весник на Република Северна Македонија, бр.80/1999; 48/2001; 4/2002; 16/2002; 43/2003; 19/2004; 40/2004; 81/2005; 50/2006; 60/2006; 73/2006; 87/2007; 7/2008; 139/2008; 114/2009; 51/2011; 51/2011; 135/2011; 185/2011; 142/2012; 143/2012; 166/2012; 55/2013; 82/2013; 14/2014; 27/2014; 28/2014; 41/2014; 41/2014; 115/2014; 132/2014; 160/2014; 199/2014; 196/2015; 226/2015; 97/2017; 170/2017; 248/2018; 36/2023; 188/2023;

го злоставува, вознемирува или застрашува, предизвикувајќи чувство на несигурност, вознемиреност или страв за сигурноста на него или блиско лице, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години. Најблиску до демнењето е кривичното дело загрозување на сигурноста. Пред воведување на демнењето како посебно кривично дело, тоа беше опфатено со битието на делото загрозување на сигурноста, кое што не ги опфаќаше сите форми на демнење. Разликата помеѓу овие дела е тоа што кај демнењето мора да се повторуваат неколку дејства повеќе од еднаш, додека кај загрозување на сигурноста, заканата може да се изрече само еднаш врз животот и телото на жртвата или врз нејзин близок. Освен тоа загрозувањето на сигурноста се однесува на телесниот интегритет, додека демнењето се однесува на психолошката состојба на страв кај жртвата. И двете кривични дела се сторуваат со умисла што значи дека сторителот е свесен и знае дека може да ѝ наштети на жртвата.

Приказ на демнењето во Република Северна Македонија низ бројки - Анализа на податоци од јавен карактер добиени од МВР

За изработка на овој труд, беше поднесено барање до Министерството за внатрешни работи за пристап на податоци од јавен карактер на ден 4.6.2024 година со архивски број 16.1.2-773/3 при што беше добиен одговор за истото барање на ден 11.6.2024 година каде беа доставени статистички податоци за кривични дела и сторители за кривични дела по член 144 од Кривичен закон „Загрозување на сигурноста“ во периодот од 2018 година до 30.6.2023 година, и за „демнење“ по член 144-а од Кривичен закон во периодот од 15.2.2023 до 9.6.2024 година.

Во доставените податоци за кривични дела и сторители за кривично дело „Загрозување на сигурноста“ дадени беа информации за пријави и сторители по градови, додека сторителите на кривични дела по пол се вклучени од 2022 година со имплементирање на нова апликација за електронска евиденција на криминалитет – АИКР. МВР во периодот од 2018 година до 30.6.2023 година постапувала по вкупно 3066 пријави за делото „Загрозување на сигурноста“ извршени од 3095 сторители во сите градови во државата. По најмногу пријави се постапувало во градовите: Скопје, Битола, Тетово, Охрид и Струмица, додека по најмалку пријави се постапувало во градовите: Берово, Валандово, Дебар, Крушево и Делчево. По воведување на измени во водење на електронската евиденција во криминалитетот во 2022 година, дадени се податоци за бројот на сторителите на кривичните дела по пол. Во 2022 година најголем дел сторители на кривично дело „Загрозување на сигурноста“ се мажи (вкупно 537 сторители), додека значително помал дел се жени (вкупно 32 сторители). Во 2023 година состојбата е иста, односно најголем дел сторители повторно се мажи (вкупно 291), додека многу помал дел се жени (24 сторители).

Графикон 1: Сторители за кривично дело „загрозување на сигурноста“ по пол за 2022 година и во прва половина на 2023 г.

По измените на Кривичниот законик во февруари 2023 година и воведување на „демнење“ како кривично дело по член 144-а, демнењето стана еден вид кривично дело коешто е сè позастапено во секојдневнието.

СВР	КРИВИЧНИ ДЕЛА	СТОРИТЕЛИ
СВР СКОПЈЕ	16	14
СВР БИТОЛА	12	12
СВР ВЕЛЕС	4	3
СВР КУМАНОВО	0	0
СВР ОХРИД	8	7
СВР СТРУМИЦА	7	7
СВР ТЕТОВО	4	4
СВР ШТИП	20	20
ВКУПНО	71	67

Табела за кривични дела и сторители за кривично дело демнење за период од 15.2.2023 година до 9.6.2024 година

Презентираната табела од Министерството за внатрешни работи на Република Северна Македонија го илустрира бројот на кривични дела и сторители поврзани со кривичното дело „демнење“ во различни сектори за внатрешни работи (СВР) во периодот од 15.2.2023 до 9.6.2024 година. Овие податоци се од суштинско значење за анализа на регионалната распределба на ваквите инциденти и обезбедуваат основа за подобрување на полициските стратегии и политики за справување со демнењето. Според табелата, вкупниот број на кривични дела за демнење во наведениот период изнесува 71, додека вкупниот број на сторители е 67. Ваквата распределба сугерира дека речиси сите кривични дела имаат идентификувани сторители, што укажува на висока ефикасност на полициските активности во одредени региони.

Најголем број на кривични дела се забележани во СВР Штип, каде се регистрирани 20 кривични дела и исто толку сторители. Оваа висока стапка може да

укажува на специфични социоекономски или културни фактори кои го поттикнуваат ваквото поведение во овој регион. Наспроти ова, СВР Куманово не пријавува ниту едно кривично дело за демнење, што може да се должи на ефективните превентивни мерки или на поинаквото пријавување и регистрација на ваквите инциденти. Во СВР Скопје се евидентирани 16 кривични дела и 14 сторители, што укажува на малку понизок степен на идентификација на сторителите во споредба со бројот на пријавени дела. Ова може да сугерира потреба од засилени истражни активности и подобрување на методите за откривање на сторителите. Слична ситуација е забележана и во СВР Охрид, каде што бројот на кривични дела (8) е малку поголем од бројот на сторители (7). Во СВР Битола се евидентирани 12 кривични дела со ист број сторители, што сугерира дека секое кривично дело има идентификуван сторител. Оваа конзистентност може да биде резултат на ефективни полициски стратегии и соработка со локалната заедница. Табелата обезбедува важни увидувања за регионалните разлики во појавата на кривичното дело демнење во Република Северна Македонија. Најголема активност е забележана во СВР Штип, додека СВР Куманово нема пријавено вакви инциденти. Овие податоци укажуваат на потребата од прилагодени пристапи за справување со демнењето во различни региони.

Понатамошни истражувања се потребни за да се разберат причините за високата стапка на кривични дела во одредени региони и за да се оцени ефективноста на превентивните мерки во регионите со низок број на кривични дела. Покрај тоа, препорачливо е да се зголеми присуството на полицијата и да се спроведат дополнителни превентивни мерки во регионите со висок број на кривични дела, како и да се обезбеди специјализирана обука за полицајците за справување со кривичното дело демнење. Овие мерки можат да придонесат за поефективно справување со демнењето и да го намалат бројот на ваквите инциденти во иднина. Со оваа анализа, Министерството за внатрешни работи може поефикасно да ги насочи своите ресурси и активности за справување со демнењето во Република Северна Македонија, со цел да се подобри јавната безбедност и сигурност на граѓаните. Доставените статистички податоци од МВР ни покажуваат дека демнењето и загрозувањето на сигурноста се случуваат секаде, во секој град во државата, а сторителите на овој вид насилство се најчесто мажи. Позитивно е тоа што оваа институција води детална статистика за постапување по пријави за посебни видови насилство и со тоа овозможува увид во актуелната состојба во однос на сторителите, жртвите и местото во кое се врши насилството. Точната и сеопфатна статистика е од клучно значење за унапредување на политиките, воведување на насочени интервенции и ефективни услуги за поддршка на жртвите на насилство. Сепак, општ став е дека РСМ има многу низок степен на пријавени, регистрирани случаи на насилство и проценките се дека бројката е петкратна. Ова е нешто на кое треба да се стави особен фокус во иднина, со цел да се поттикнат промени во борбата против насилството врз жените и девојчињата.⁶

Заклучок

Демнењето како посебна форма на родово базирано насилство е алармантно распространето, како во светот, така и во нашата држава. Како повторувачко и наметливо однесување, демнењето предизвикува значителен емоционален дистрес и страв кај лицата кои се демнети, особено жените кои несразмерно се погодени од овој вид насилство во однос на мажите, кои пак најчесто се јавуваат како демначи. Досега споделените податоци од спроведеното истражување ја илустрираат сложеноста на демнењето како посебна форма на родово базирано насилство од повеќе аспекти, а практиката покажува дека за демнењето сосема малку се говори, жртвите ретко се идентификуваат, а расположливата поддршка која институциите можат да ја понудат е на релативно ниско ниво. Нашата држава го препознава демнењето како форма на насилство, и го инкриминира во Кривичниот законик на РСМ. Дополнително, Законот за

⁶ Одговор на поднесено барање кон МВР од 04.06.2024 година со архивски број 16.1.2-773/3 од Леона Димова за кривични дела и сторители на кривично дело „Демнење во РСМ“

спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство донесен во 2021 година го препознава демнењето како облик на семејно насилство и предвидува мерки за заштита на жртвите. Овие одредби формално ги одразуваат заложбите на државата да се справи со оваа форма на насилство, но во практиката постои многу мала свесност за препознавањето на насилството, и недостигаат механизми за негово сузбивање и заштита. Демнењето треба да се сфати особено сериозно поради сите последици до кои може да доведе, а со кои жртвите треба да се справат и по евентуална санкција на сторителот. Често луѓето, па и институциите, ја потценуваат сериозноста на ова кривично дело, особено во ситуации кога сторителот е поранешен или потенцијален партнер, а жртвата е жена, ставајќи го ваквото однесување во контекст на „потребата на жените за внимание“ без сериозно да се земат предвид последиците до кои тоа може да доведе.

Користена литература

- Al-Alosi, H. (2017). *Cyber-violence: Digital abuse in the context of domestic violence*.
- Bartholomew, K. &. (1991). *Attachment styles among young adults: A test of a four-category model*. *Journal of Personality and Social Psychology*.
- Bjerregaard, B. (2000). *An empirical study of stalking victimization*. *Violence and Victims*.
- Dressing, H. G. (2005). *Stalking: Risk Profile and Impact on Victims*.
- Fisher, B. F. (2002). *Being Pursued: Stalking Victimization in a National Study of College Women*.
- (2013). *Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence*. World Health Organization.
- Kovačević, M. (2016). *Proganjanje- opšta razmatranja i uporednopravni pregled*.
- Logan, T. K. (2007). *Stalking victimization in the context of intimate partner violence*. *Violence and Victims*.
- Lowney, K. S. (1995). *Stalking Strangers and Lovers: Changing Media Typifications of a New Crime Problem*.
- Meloy, J. R. (1998). *The psychology of stalking: Clinical and forensic perspectives*.
- Miller-Perrin, C. L. (2013). *Child maltreatment: An introduction* .
- Mullen, P. E. (2000). *Stalkers and Their Victims*.
- Paul E. Mullen, M. P. (2000). *Stalkers and Their Victims*.
- Russo, N. F. (2019). *Violence against women: A global health issue*.

Van der Aa, S. (2010). *Stalking in the Netherlands: Nature and Prevalence of the Problem and the Effectiveness of Anti-Stalking Measures.*

Wright, E. (2017). *Crime Survey for England and Wales: Domestic abuse, sexual assault and stalking.*

Закон за спречување, превенција и заштита од семејно насилство, Службен весник на Р.М. бр:138/2014.

Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство," Службен весник на Република Северна Македонија, бр. 138/2014, измени бр. 196/2021, 151/2022, и 52/2023.

Кривичен законик на Република Северна Македонија," Службен весник на Република Северна Македонија,бр.80/1999; 48/2001; 4/2002; 16/2002; 43/2003; 19/2004; 40/2004; 81/2005; 50/2006; 60/2006; 73/2006; 87/2007; 7/2008; 139/2008; 114/2009; 51/2011; 51/2011; 135/2011; 185/2011; 142/2012; 143/2012; 166/2012; 55/2013; 82/2013; 14/2014; 27/2014; 28/2014; 41/2014; 41/2014; 115/2014; 132/2014; 160/2014; 199/2014; 196/2015; 226/2015; 97/2017; 170/2017; 248/2018; 36/2023; 188/2023;

Одговор на поднесено барање кон МВР од 04.06.2024 година со архивски број 16.1.2-773/3 од Леона Димова за кривични дела и сторители на кривично дело „Демнење во РСМ“